وَ إِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابِ وَ حِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَ لَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَ أَقْرَرْتُمْ وَ أَخَذْتُمْ عَلَى ذَٰلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَ أَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ (81) فَمَنْ تَوَلَّى بَعْدَ ذٰلِكَ فَأُولِئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ (82) أَ فَغَيْرَ دِينِ اللَّهِ يَبْغُونَ وَ لَهُ أَسْلَمَ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضِ طَوْعاً وَ كَرْهاً وَ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ (83) قُلْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَ مَا أُنْزِلَ عَلَيْنَا وَ مَا أُنْزِلَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَ إِسْمَاعِيلَ وَ إِسْحَاقَ وَ يَعْقُوبَ وَ الْأُسْبَاطِ وَ مَا أُوتِى مُوسَى وَ عِيسَى وَ النَّبِيُّونَ مِنْ رَبِّهِمْ لاَ نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْهُمْ وَ نَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ (84) وَ مَنْ يَبْتَغ غَيْرَ الْإِسْلاَمِ دِيناً فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَ

هُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ (85) كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْماً كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَ شَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَ جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَ اللَّهُ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ (86) أُولِئِكَ جَزَاؤُهُمْ أَنَّ عَلَيْهِمْ لَعْنَةَ اللَّهِ وَ الْمَلاَئِكَةِ وَ النَّاسِ أَجْمَعِينَ (87) خَالِدِينَ فِيهَا لاَ يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَ لاَ هُمْ يُنْظَرُونَ (88) إِلاَّ الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَٰلِكَ وَ أَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (89) إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْراً لَنْ تُقْبَلَ تَوْبَتُهُمْ وَ أُولِئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ (90) إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَ مَاتُوا وَ هُمْ كُفَّارٌ فَكَنْ يُقْبَلَ مِنْ أَحَدِهِمْ مِلْءُ الْأَرْضِ ذَهَباً وَ لَو افْتَدَى بِهِ

(91)

Behold! Allah took the covenant of the prophets, saying: "I give you a book and wisdom; then comes to you a messenger, confirming what is with you; do ye believe in him and render him help." Allah said: "Do ye agree, and take this my covenant as binding on you?" They said: "We agree." He said: "Then bear witness, and I am with you among the witnesses." If any turn back after this, they are perverted transgressors. Do they seek for other than the religion of Allah?— while all creatures in the heavens and on earth have, willing or unwilling, bowed to His will (accepted Islam), and to Him shall they all be brought back. Say: "We believe in Allah, and in what has been revealed to us and what was revealed to Abraham, Ismail, Isaac, Jacob, and the Tribes, and in (the books) given to Moses, Jesus, and the prophets, from their Lord: We make no distinction between one and another among them, and to Allah do we bow our will (in Islam)." If anyone desires a religion other than Islam (submission to Allah), never will it be accepted of him; and in the hereafter he will be in the ranks of those who have lost. How shall Allah guide those who reject faith after they accepted it and bore witness that the messenger was true and that clear signs had come unto them? But Allah guides not a people unjust. Of such the reward is that on them (rests) the curse of Allah, of His angels, and of all mankind;—in that will they dwell; nor will their penalty be lightened, nor respite be their (lot);— Except for those that repent (even) after that, and make amends; for verily Allah is

*

oft-forgiving, most merciful. But those who reject faith after they accepted it, and then go on adding to their defiance of faith,—never will their repentance be accepted; for they are those who have gone astray. As to those who reject faith, and die rejecting,—never would be accepted from any such as much gold as the earth contains, though they should offer it for ransom. For such is (in store) a chastisement grievous, and they will find no helpers.

باد کرو،اللّٰدنے پیغمبر وں سے عہد لیا تھا کہ : "آج میں نے تو نہیں کتاباور حکمت ودانش سے نوازاہے ، کل اگر کوئی دوسر ارسول تمہارے پاس اسی تعلیم کی تصدیق کتاہواآ ہے جو پہلے سے تمہارے پاس موجود ہے، توتم تواس یرایمان لاناہو گااوراس کی مدد کرنی ہو گی۔"یہ ارشاد فرما کراللہ نے یو جیما" کیاتم اس کااقرار کرتے ہواوراس پرمیری طرف سے عہد کی بھاری ذمہ داری اٹھاتے ہو"؟انھوں نے کہا: "ہاں ہم اقرار کرتے ہیں"-اللہ نے فرمایا: " ا جھاتو گواہ رہواور میں تمہارے ساتھ گواہ ہوں ،اس کے بعد جواینے عہد سے پھر جائے وہی فاسق ہے۔"اب کیابہ لوگ اللہ کی اطاعت کا طریقہ (دین الله) حجورٌ كر كو ئي اور طريقه جايتے ہيں ؟ حالا نكه آسان وزمين كي ساري چیزیں چار و ناچار اللہ ہی کی تابع فرمان (مسلم)ہیں اسی کی طرف سب کو پلٹنا

*

ہے؟اے نبی، کہو کہ "ہم اللہ کومانتے ہیں،اس تعلیم کومانتے ہیں جو ہم پر نازل کی گئی ہے،ان تعلیمات کو بھی مانتے ہیں جوابراہیم،اساعیل،اسحاق، يعقوب اور اولاد يعقوب يرنازل مو ئى تھيں ،اور ان ہدايت پر بھی ايمان رکھتے ہیں جو موسیٰ اور عیسیٰ اور دوسرے پیغمبروں کوان کے رب کی طرف سے دی تحکیٰی ہم ان کے در میان فرق نہیں کرتے ،اور ہم اللہ کے تابع فرمان (مسلم)ہیں "-اس فرمان برداری (اسلام) کے سواجو شخص کوئی اور طریقہ اختیار کرناچاہے اس کاوہ طریقہ ہر گز قبول نہ کیا جائے گااور آخرت میں وہ ناکام ونامر ادر ہے گا۔ کسے ہو سکتاہے کہ اللہ ان لو گوں کو ہدایت بخشے جنہوں نے نعمت ایمان پالینے کے بعد پھر کفراختیار کیا، حالا نکہ وہ خوداس بات پر گواہی دیے چکے ہیں کہ بیر سول حق پر ہے اور ان کے پاس روشن نشانیاں بھی آ چکی ہیں۔اللہ ظالموں کو توہدایت نہیں دیا کر تا۔ان کے ظلم کا تصحیح بدلہ یہی ہے کہ ان پر اللہ اور فرشتوں اور تمام انسانوں کی پھٹکارہے ،اسی حالت میں وہ ہمیشہ رہیں گے ،نہان کی سزامیں تخفیف ہو گیاور نہانھیں

مہلت دی جائے گی —البتہ وہ لوگ نیج جائیں گے جواس کے بعد توبہ کر کے اینے طرز عمل کی اصلاح کر لیس،اللہ بخشنے والااور رحم فرمانے والاہے – مگر جن لو گوں نے ایمان لانے کے بعد کفراختیار کیا، پھراپنے کفر میں بڑھتے چلے گئے ان کی توبہ ہر گز قبول نہ ہو گی ،ایسے لوگ جو یکے گمر اہ ہیں۔یقین ر کھو، جن لو گوں نے کفراختیار کیااور کفر کی حالت میں حان دی،ان میں سے کوئی اگراینے آپ کوسے بھانے کے لئے رویے زمین بھر کر بھی سونافد ہیہ میں دے جواسے قبول نہ کیا جائے گا۔ ایسے لو گوں کے لئے در دناک سزاتبار ہےاور وہ اینا کو ئی مد د گار نہ پائیں گے۔

याद करो, अल्लाह ने पैगम्बरों से अहद लिया था कि "आज मैंने तुम्हें किताब और हिकमत व दानिश से नवाज़ा है, कल अगर कोई दूसरा रसुल तुम्हारे पास उसी तालीम की तस्दीक करता हुआ आए जो पहले से तुम्हारे पास मौजूदा है, तो तुमको उसपर ईमान लाना होगा और उसकी मदद करनी होगी |" यह इरशाद फरमाकर अल्लाह ने पूछा, "क्या तुम इसका इकरार करते हो और इसपर मेरी तरफ़ से अहद की भरी ज़िम्मेदारी उठाते हो?" उन्होंने कहा, "हाँ हम इकरार करते हैं |" अल्लाह ने फ़रमाया, "अच्छा तो गवाह रहो और मैं भी तुम्हारे साथ गवाह हूँ, इसके बाद जो अपने अहद से फिर जाए वही फ़ासिक है |"

अब क्या ये लोग अल्लाह की इताअत का तरीका (दीनुल्लाह) छोड़कर कोई और तरीका चाहते हैं? हालाँकि आसमानों व ज़मीन की सारी चीज़ें चारो-नाचार अल्लाह ही के ताबे-फ़रमान (मुस्लिम) हैं और उसी की तरफ़ सबको पलटना है | ऐ नबी, कहो कि "हम अल्लाह को मानते हैं, उस तालीम को मानते हैं जो हमपर नाज़िल की गई है, उन तालीमात को भी मानते हैं जो इबराहीम, इसमाईल, इसहाक, याकूब और औलादे-याकूब पर नाज़िल हुई थीं, और उन हिदायातपर भी ईमान रखते हैं जो मूसा और ईसा और दूसरे पैग़म्बरों को उनके रब की तरफ़ से दी गई | हम उनके दरमियान फ़र्क नहीं करते और हम अल्लाह के ताबे-फ़रमान (मुस्लिम) हैं ।" इस फारमाँबरदारी (इस्लाम) के सिवा जो शख्त कोई और तरीका इखतियार करना चाहे उसका वह तरीका हरगिज़ कबूल न किया जाएगा और आख़िरत में वह नाकाम व नाम्राद रहेगा | कैसे हो सकता है कि अल्लाह उन लोगों को हिदायत बख्शे जिन्होंने नेमते-ईमान पा लेने के बाद फिर क्फ़्र इखतियार किया हालाँकि वे ख़्द इस बात पर गवाही दे च्के हैं कि यह रस्ल हक़ पर है और उनके पास रौशन निशानियाँ भी आ चुकी हैं | अल्लाह ज़ालिमों को तो हिदायत नहीं दिया करता | उनके ज़ुल्म का सही बदला यही है कि उनपर अल्लाह और फरिश्तों और तमाम इंसानों की फिटकार है, इसी हालत में वे हमेशा रहेंगे, न उनकी सज़ा में ताखफीफ़ होगी और न उन्हें म्हलत दी जाएगी ।अलबता वे लोग बच जाएँगे जो उसके बाद तौबा करके अपने तर्ज़े-अमल की इसलाहकर लें, अल्लाह बख्शनेवाला और रहम फ़र्मनेवाला है |मगर जिन लोगों ने ईमान लाने के बाद क्फ़्र इखतियार किया, फिर अपने कुफ़्र में बढ़ते चले गए उनकी तौबा हरगिज़ कबूल न होगी, ऐसे लोग तो पक्के गुमराह हैं | यकीन रखो जिन लोगों ने कुफ़ इखितयार किया और कुफ़ ही की हालत में जान दी उनमें से कोई अगर अपने आप को सज़ा से बचाने के लिए रूए ज़मीन भरकर भी सोना फिदये में दे तो उसे कबूल न किया जाएगा | ऐसे लोगों के लिए दर्दनाक सज़ा तैयार है और वे अपना कोई मददगार न पाएँगे |